

Hur skall landstingen ha det med det förebyggande arbetet?

Materialet i detta temanummer av Socialmedicinsk Tidskrift baserar sig på inlägg vid ett seminarium om "Förebyggande arbete idag och i morgondagens samhälle", som avhölls i Hässelby, Stockholm, hösten 1978. Initiativtagare var Avdelningen för Hälsoervice vid Stockholms läns landsting. Seminariet inriktade sig i första hand på de delar av hälsovården som landstingen engagerar och borde engagera sig i.

Av deltagandet framgick det klart att det framför allt är Skaraborgs, Stockholms och Gävleborgs landsting som med någorlunda allvar har börjat bearbeta den förebyggande medicinen. Intresse finns säkert på många andra ställen inom landstingsförvaltningarna i landet, men någon systematisk satsning kan inte märkas – alla hälsoplaner till trots.

Varför händer det då inte mer inom landstingen? Är det brist på uppdrag och erfarenheter eller saknas det arbetsuppgifter? Är det så att landstingen aldrig avsåg att i realiteten ägna sig åt den förebyggande medicinen? Krävs det kanske lagstiftning med ett åläggande på offentliga sjuk- och hälsovårdshuvudmännen även när det gäller andra delar än mödrahälsovård och barnhälsovård?

Materialet omfattar en del med översikt över hälsoproblem och en del med exemplifieringar från några aktuella områden. Professorerna Åke Nordéns resp. Gösta Tibblins anföranden beträffande vilka hälsoproblem som finns i Sverige fick utgöra inledningen på konferensen. Nordén hävdar att i de yngsta åldrarna är det infektioner som är det ledande hälsoproblemet, alkoholmissbruket i skolåldern, arbetsplatsmiljön när det gäller vuxna såväl som fritidsmiljön och i de höga åldrarna svårighet för de gamla att leva kvar i sin egen miljö.

Tibblin hävdar att kvinnors hälsa i alla åldrar förbättrats remarkabelt de senaste 40 åren. Samhället har alltså blivit hälsovänligt för kvinnornas del. För männens del är utvecklingen positiv endast för 0–1 år och männens överdödlighet menar Tibblin är vårt största hälsoproblem.

Sören Jacobsson belyser det stora området Hälsokontroller genom att framför allt behandla de metodologiska problemen. I tre artiklar redogöres för några aktuella frågor inom det förebyggande arbetet, Lars-Olof Bygren inom äldrehälsovården, Karl-Gustav Hansson när det gäller samverkan socialvård, hälso- och sjukvård och skolans elevvård och Leif Svanström landstingens engagemang i företagshälsovård för anställda i små–medelstora företag.

Det måste hända mer inom det förebyggande arbetet. Hässelbyseminariet visar på ett utomordentligt utmärkt sätt hur hälsoproblemen ser ut idag och hur litet som egentligen görs. Vem är egentligen ansvarig för det förebyggande arbetet? Kan samhället acceptera att ingen organisation ansvarar för detta? Skall landstingen i framtiden ha ett lagmässigt ansvar för hela sjuk- och hälsovården? Det torde väl klart konstateras att man med frivilliga åtaganden från landstingens sida och halvhjärtade satsningar inte överhuvudtaget kan påverka dagens och morgondagens sjukdom i någon förebyggande riktning? Varför denna passivitet?

Leif Svanström